

УДК 340.1

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.03.1.3>

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОГО РОЗУМІННЯ СТУПЕНЕВОГО СУТНІСНОГО ВИДОВОГО ПОДІЛУ ПРАВОПОРУШЕНЬ ТА ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Кириченко О.А.,

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри права факультету економіки і права,
Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика
ORCID: 0000-0002-8748-6431*

Кириченко О.А. Розвиток інноваційного розуміння ступеневого сутнісного видового поділу правопорушень та юридичної відповідальності.

Представлено у розвитку інноваційне розуміння ступеневого сутнісного видового поділу правопорушень на макроправопорушення або кримінальні правопорушення (злочини, паразлочини, квазізлочини, позазаконзлочини, паравипадки, випадки), що спричиняють правовому статусу соціосуб'єктів істотні і вище збитки (шкоду, упущену вигоду) та на мініправопорушення (адміністративні, дисциплінарні, де-факто майново-договірні і де-юре майново-договірні проступки, парaproступки, квазіпроступки, позазаконпроступки, параказуси і казуси).

Підкреслено, що злочинами є кримінальні правопорушення, що мають повний склад діяння; паразлочинами – вчинені особами, які не досягли віку антикримінальної відповідальності; квазізлочинами – вчинені неосудними особами; позазаконзлочинами – діяння, що спричиняють істотні і вище збитки, але не передбачені в Особливій частині Антикримінального кодексу відповідної країни; параказуси – коли істотні чи вище збитки заподіяні невинною особою; казуси – коли збитки спричинені явищами природи або хижими тваринами в нерегульованих людиною умовах.

Звернуто увагу на інноваційне розуміння і поділ сексуальних правопорушень на ерпесексуальні (в основі лежить репродуктивний або моделюючий його потяг), нан-ерпесексуальні (причиною є порушення за іншими статевими ознаками) та полісексуальні (поєднують в собі ерпесексуальні і нан-ерпесексуальні порушення).

Викладено стислий варіант інноваційного розуміння структури, сутності і ступеневого видового поділу юридичної відповідальності на конституційну (позитивну; негативну: карально-виховну, відновлювальну, супутню), антикримінальну (позитивну; негативну: карально-виховну, у т.ч. покарання, квазіпокарання, позазаконпокарання; відновлювальну, супутню), адміністративну, дисциплінарну, де-факто майново-договірну і де-юре майново-договірну відповідальність.

Підкреслено, що адміністративна та дисциплінарна відповідальність настає при заподіянні менш, ніж істотних, збитків відповідно зовнішнім і внутрішнім щодо юридичної особи державно-управлінським правовідносинам, а де-факто і де-юре майново-договірну відповідальність – майново-договірним або особистим немайновим чи прирівняним до них інших правовідносинам відповідно між фізичними та юридичними особами.

Ключові слова: кримінальні, адміністративні, дисциплінарні, де-факто і де-юре майново-договірні правопорушення і відповідальність; конституційна відповідальність; злочини; паразлочини; квазізлочини; позазаконзлочини; паравипадки; випадки; проступки; казуси.

Kirichenko O.A. The development of an innovative understanding of the graduate essential specific division of offences and juridical liability.

The development presents an innovative understanding of the stepwise essential species division of offenses into macrooffenses or criminal offenses (crimes, paracrimes, quasicrimes, outlawcrimes, paraincidents, incidents), that cause significant and higher losses (damage, lost profits) to the legal status of sociosubjects, and into minioffenses (administrative, disciplinary, de-facto property-contractual and de-jure property-contractual misbehaviors, paramisbehaviors, quasimisbehaviors, outlawmisbehaviors, paracauses and causes).

It is emphasized, that the crimes are criminal offenses, that have the full composition of the act; the paracrimes – committed by persons, who have not reached the age of anticriminal responsibility; the quasicrimes – committed by unsound persons; an outlawcrimes – acts, that cause significant or higher losses, but are not provided for in the Special Part of the Anticriminal Code of the relevant country; the paraincidents – when significant or higher losses is caused by an innocent person; an

incidents – when losses is caused by natural phenomena or predatory animals in conditions not regulated by man.

Attention is drawn to the innovative understanding and division of sexual offenses into erpesexual (based on reproductive or modeling desire), non-erpesexual (caused by violations of other sexual characteristics) and polysexual (combining erpesexual and non-erpesexual offenses).

A concise version of an innovative understanding of the structure, essence and graded specific division of juridical liability into constitutional (positive; negative: punitive-educational, restorative, accompanying), anticriminal (positive; negative: punitive-educational, including punishment, quasi-punishment, outlawpunishment; restorative, accompanying), administrative, disciplinary, de-facto property-contractual and de-jure property-contractual liability is presented.

It is emphasized, that administrative and disciplinary liability occurs, when causing less, than significant losses to external and internal state-administrative legal relations of a legal entity, respectively; and de-facto and de-jure property-contractual liability - to property-contractual or personal non-property or other legal relations equated to them, respectively, between individuals and legal entities.

Key words: the criminal, administrative, the disciplinary, the de-facto and de-jure property-contractual offenses and liability; an anticriminal and the constitutional liability; the crimes; the paracrimes; the quasicrimes; an outlawcrimes; the paraincidents; an incidents; the misbehaviors; the causes.

Постановка проблеми. Незважаючи на те, що розуміння сутності і видового поділу правопорушень, а також сутності, структури і видового поділу юридичної відповідальності відноситься до теоретичного базису юриспруденції, дані питання, як свідчить детальний аналіз відповідних підходів [1, с. 8–12; та ін.], і на цей час залишаються дискусійним. Тому зрозумілі намагання представників наукової школи юриспруденції професора Аланкіра із розробки всеохоплюючого варіанту інноваційного розуміння як ступеневого сутнісного видового поділу правопорушень [1, с. 12–16; 2, с. 38–44; 3, с. 100–111; 4, с. 88–98; 5, с. 5–9; 6, с. 38–42; та ін.], так й структури, сутності і ступеневого видового поділу юридичної відповідальності [1, с. 24–30; 4, с. 100–106; 6, с. 42–46; та ін.]. Нажаль, вказані інноваційні підходи і досі практично залишаються поза увагою зі сторони вітчизняної та закордонної юридичної наукової спільноти. Поряд з цим в одному із останніх видань вказане інноваційне розуміння ступеневого сутнісного видового поділу правопорушень та структури, сутності і ступеневого видового поділу юридичної відповідальності піддано автором подальшому удосконаленню [7, с. 179–200], що потребує широкої вітчизняної фахової наукової апробації з метою започаткування коректної наукової дискусії із розробки загально визнаних варіантів розуміння цих базисних теоретичних положень юриспруденції.

Мета дослідження. Фахова вітчизняна наукова апробація одного з останніх авторських варіантів інноваційного розуміння ступеневого сутнісного видового поділу правопорушень та структури, сутності і ступеневого видового поділу юридичної відповідальності [7, с. 179–200] з тим, щоб спробувати ініціювати відповідну коректну наукову дискусію із розробки загально визнаних варіантів розуміння цих базисних теоретичних положень юриспруденції і складає основну мету дійсного наукового дослідження.

Стан опрацювання проблематики. На цей час у вітчизняній та закордонній літературі відсутні подібного роду варіанти вирішення цих проблем, вони викладені лише в одному з авторських видань [7, с. 179–200] і потребують широкої принаймні вітчизняної фахової наукової апробації.

Виклад основного матеріалу. Авторський варіант **інноваційного розуміння ступеневого сутнісного видового поділу правопорушень як одного з теоретичних базисів юриспруденції** [7, с. 179–188] більш доцільно представити вітчизняній юридичній науковій спільноті таким чином :

1. Макроправопорушення (кримінальні правопорушення), тобто суспільно небезпечні діяння, що порушили будь-які правовідносини і спричинили чи можуть спричинити суттєві і більші збитки (фізичну та/або майнову та/чи первинну моральну шкоду та вторинну моральну шкоду; упущену вигоду) правам, свободам, обов'язкам та/чи інтересам фізичних, юридичних осіб чи держави, міждержавного утворення, коли :

1.1. Залежно від складу діяння кримінальні правопорушення поділяються на :

1.1.1. Злочини (діяння, що мають всі ознаки та елементи складу, за скоєння яких має призначатися антикримінальне покарання), що **за ступенем тяжкості** поділяються на: **1.1.1.1. Мінімальні злочини** (тобто мінімального ступеня тяжкості, за які передбачено покарання більш м'яке, ніж обмеження волі; у разі реальної необхідності саме такий додатковий різновид правопорушення треба було б передбачити у ст. 12 КК України [8] та у ст. 215 КПК України [9], а не словосполучення «кримінальні проступки». **1.1.1.1. Мінімальні злочини** (мінімального ступеня тяж-

кості, за які передбачено покарання більш м'яке, ніж обмеження волі. 1.1.1.2. *Незначні злочини* (незначного ступеня тяжкості, за які передбачено покарання від обмеження до позбавлення волі на строк не більше, ніж на два роки). 1.1.1.3. *Середні злочини* (середнього ступеня тяжкості, за які передбачено покарання від двох до п'яти років позбавлення волі). 1.1.1.4. *Тяжкі злочини* (за які передбачено покарання від шести до десяти років позбавлення волі). 1.1.1.5. *Особливо тяжкі злочини* (за які передбачено покарання від одинадцяти і вище років позбавлення волі або смертна кара).

1.1.2. **Паразлочини** – такого роду діяння, що мають всі ознаки і елементи складу, за винятком того, що дане діяння скоєно особою, яка не досягла віку призначення антикримінального покарання і йому призначається пара покарання у вигляді примусових заходів виховного характеру.

1.1.3. **Квазізлочини** – такого роду діяння, що мають всі ознаки і елементи складу, за винятком того, що дане діяння скоєно неосудною особою, якій призначається антикримінальне квазіпокарання у вигляді примусових заходів медичного характеру, а відновлювальна антикримінальна відповідальність покладається на опікуна чи піклувальника або на особу чи установу, які їх замінюють.

1.1.4. **Позазаконзлочини**¹ – коли в наявності всі ознаки і елементи складу діяння, що фактично заподіяло чи могло заподіяти правовому статусу певного соціосуб'єкта суттєві чи більші збитки, але Антикримінальний кодекс України не передбачає склад такого діяння, що повинно тягти антикримінальну відповідальність винної особи тільки у вигляді відновлення порушеного правового статусу потерпілого, тобто його прав, свобод, обов'язків та/чи інтересів. Якщо при розгляді антикримінальної справи буде встановлена наявність збитків менших, ніж істотні, тобто за наявності позазаконпроступка, то відшкодування збитків та інше максимально повне відновлення правового статусу потерпілого має закінчитися в силу безумовного дотримання принципу раціональності процедури подолання правопорушень власне в антикримінальному судочинстві.

1.1.5. **Паравипадки** – кримінальні правопорушення, вчинені фізичною особою за відсутності його вини, тобто в ситуації, коли особа не передбачала суспільно небезпечний характер свого діяння і можливість заподіяння цим істотних і більше збитків, але мала місце одна з наступних ситуацій – особа: а) хоча фізично і могла, але не повинна була цього передбачити; б) хоча й зобов'язана була, але фізично не могла цього передбачити; в) не зобов'язана була і фізично не могла цього передбачити, **які, в залежності від причини відсутності вини**, діляться на: 1.1.5.1. *Паравипадки-суперечності* (за наявності таких суперечностей в регулюванні певних правовідносин, що виключають наявність вини особи). 1.1.5.2. *Паравипадки-суб'єктивності* (за наявності необґрунтованих за обсягом та/чи по суті обов'язків, що особа фізично не могла виконати та/або в силу наявності відповідного положення природної галузі права не зобов'язана була виконувати). 1.1.5.3. *Паравипадки-правомірності* (коли діяння скоєно за наявності обставин, що виключають його антисоціальність : необхідна оборона, уявна оборона, крайня необхідність та ін.). 1.1.5.4. *Паравипадки-природності* (коли певне діяння особи опосередковане природними явищами, в т. ч. діяннями хижих тварин, і особа об'єктивно не повинна була та/чи фізично не могла повністю або частково попередити настання цих явищ чи діянь або запобігти повністю заподіяння збитків чи зменшити їх розмір).

1.1.6. **Випадки** (суспільно небезпечні природні явища, в т. ч. діяння хижих тварин, що не опосередковані діяннями фізичної особи, що зумовлюють настання антикримінальної відповідальності держави в цілому і тільки у вигляді відновлення порушеного правового статусу потерпілого).

¹ В попередніх варіаціях даного інноваційного розуміння ступеневого сутнісного видового поділу правопорушень цей різновид кримінальних правопорушень або макроправапорушень іменувався як «квазіпаразлочини» [6, с. 40; та ін.] і відповідно аналогічний різновид мініправапорушень, як «квазіпарапроступки» [6, с. 41; та ін.], що алогічно порушувало попередню логіку викладу матеріалу від паразлочину чи парাপроступку до квазізлочину чи квазіпроступку і тому у наступних роботах було запропоновано термін «параквазізлочини» і «параквазіпроступки» [10, с. 141; та ін.]. Але і такий підхід сам по собі не розкриває сутності даного виду злочинів і проступків, що у такому аспекті більш правильно буде іменувати власне позазаконзлочинами та позазаконпроступками, тобто злочини і проступки, що знаходяться за межами чинного правового врегулювання – власне закону. І прийняття такого правового регулювання цих фактично існуючих різновидів злочинів і проступків практично ще треба вимагати від парламенту у відповідності із вимогами хоча б ч. 1 і ч. 2 ст. 3 Конституції України у частині визнання людини, її життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканності і безпеки найвищою соціальною цінністю, що як і всі інші права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, яка відповідає перед людиною за свою діяльність, а утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [11]. Значить чи точноше перш за все це є обов'язком й того самого парламенту, який просто таки повинен даний обов'язок виконати належним чином і у максимально стислі строки передбачити дане правопорушення у відповідному кодексі, причому цілковито за своєї ініціативи, а не те що за підказкою чи, ще гірше, за примусом кого-небудь. Буде логічним також замість паранещасних випадків і нещасних випадків використовувати аналогічно параказусам і казусам терміни «паравипадки» і просто «випадки» [7, с. 183].

2. **Мініправопорушення**, тобто суспільно шкідливе діяння, що заподіяло чи могло заподіяти менш ніж істотні, але більш ніж значні збитки (шкоду: фізичну, майнову та/чи первинну і вторинну моральну шкоду; упущену вигоду) правам, свободам, обов'язкам та/чи інтересам фізичних або юридичних осіб чи держави, міждержавної установи, що **в залежності від** :

2.1. **Складу правопорушення** поділяються на: 2.1.1. **Проступки** (має всі ознаки, елементи правопорушення). 2.1.2. **Парапроступки** (має всі ознаки, елементи правопорушення, вчиненого особою, яка не досягла віку призначення карально-виховного покарання відповідного виду юридичної відповідальності). 2.1.3. **Квазіпроступки** (має всі ознаки, елементи правопорушення, вчиненого неосудною або обмежено осудною особою). 2.1.4. **Позазаконпроступки** (діяння, що заподіяло чи могло заподіяти менш ніж істотні, але більш ніж значні збитки, і склад такого проступку не передбачений в Адміністративному, Трудовому, Де-факто майново-договірному або в Де-юре майново-договірному кодексі України). 2.1.5. **Параказуси** (за наявності належного або неналежного суб'єкта, але за відсутності вини), що в залежності від причини відсутності вини мають аналогічний паравипадкам видовий поділ.

2.1.6. **Казуси** (явища природи, в т. ч. діяння хижих тварин, що не опосередковані діяннями людини).

2.2. **Характеру регульованих суспільних відносин (правовідносин)** поділяються на:

2.2.1. **Адміністративні правопорушення** (при порушенні зовнішніх по відношенню до юридичної особи правовідносин, за включенням майново-договірних або особистих немайнових чи прирівняних до них правовідносин): *проступки, парাপроступки, квазіпроступки, позазаконпроступки, параказуси і казуси*.

2.2.2. **Дисциплінарні правопорушення** (при порушенні внутрішніх по відношенню до юридичної особи правовідносин, за включенням майново-договірних або особистих немайнових чи прирівняних до них правовідносин): *проступки, парাপроступки, квазіпроступки, позазаконпроступки, параказуси і казуси*.

2.2.3. **Де-факто майново-договірні (цивільні) правопорушення** (при порушенні майново-договірних або особистих немайнових чи прирівняних до них правовідносин між фізичними особами або між фізичною та юридичною особою): *проступки, парাপроступки, квазіпроступки, позазаконпроступки, параказуси і казуси*.

2.2.4. **Де-юре майново-договірні (господарські, арбітражні) правопорушення** (при порушенні майново-договірних і особистих немайнових чи прирівняних до них правовідносин між юридичними особами): *проступки, парাপроступки, квазіпроступки, позазаконпроступки, параказуси і казуси*.

Розроблене представниками наукової школи юриспруденції професора Аланкіра **інноваційне розуміння структури, сутності і ступеневого видового поділу юридичної відповідальності** [1, с. 24–30; 4, с. 100–106; 6, с. 42–46; та ін.] автор пропонує відповідним чином удосконалити [7, с. 188–20] і представити вітчизняній юридичній спільності стисло як не менш важливий теоретичний базис юриспруденції у такій редакції :

1. **Конституційна відповідальність**, сутність якої має полягати у безумовному притягнення винного суб'єкта владних повноважень до :

1.1. **Позитивної конституційної відповідальності** з усунення причин та умов, що сприяють порушенню норм Конституційного кодексу України, а також будь-якої іншої держави світу.

1.2. **Негативної конституційної відповідальності** у частині :

1.2.1. Встановлення факту правомірності чи неправомірності в контексті певної норми Конституційного кодексу України, а також будь-якої іншої держави світу, діяння та/чи рішення та/або правового акта суб'єкта владних повноважень.

1.2.2. Ініціювання залежно як від сутності тих правовідносин, що врегульовані Конституційним кодексом України, так само як будь-якої іншої держави світу, і порушені нелегітимними діяннями та/чи рішеннями та/або правовими актами суб'єктів владних повноважень, так і ступеня заподіяних цим самим збитків (фізичної, майнової або первинної чи вторинної моральної шкоди; упущеної вигоди), антикримінального, адміністративного, трудового, де-факто майново-договірного (цивільного) або де-юре майново-договірного (господарського, арбітражного, економічного) судочинства з метою притягнення винного до відповідного виду :

1.2.2.1. **Карально-виховної відповідальності**.

1.2.2.2. **Відновлювальної та/або супутньої відповідальності**, але лише тоді чи тільки в тій частині, в якій ці ж види юридичної відповідальності не можуть бути реалізовані найбільш ефективно та/чи раціонально та/або якісно в межах конституційного судочинства.

1.2.3. **Відновлювальної конституційної відповідальності** шляхом: 1.2.3.1. Скасування правового акта та/чи рішення суб'єкта владних повноважень та/або заборони діянь названих чи інших

соціосуб'єктів, що порушують певну норму Конституційного кодексу України (іншої держави світу). 1.2.3.2. Відшкодування потерпілому збитків. 1.2.3.3. Іншого відновлення порушеного правового статусу потерпілого соціосуб'єкта (зобов'язання публічного вибачення, здійснення інших дій або припинення певної бездіяльності тощо).

1.2.4. **Супутньої конституційної відповідальності**, що є окремими розглянутими видами позитивної конституційної відповідальності, що не були реалізовані взагалі або в повному обсязі до моменту встановлення факту неправомірності в контексті норм Конституційного кодексу України (іншої держави світу) діяння та/чи рішення та/або правового акта суб'єкта владних повноважень.

2. **Антикримінальна відповідальність** – при заподіянні суттєвих та більших збитків правовідносинам будь-якого виду :

2.1. **Позитивна антикримінальна відповідальність**, окремі види якої частіше за все виступають в якості негативної юридичної відповідальності інших, ніж антикримінальна, її видів: 1.1.1. Лікування різних видів залежності, що обумовлені різного роду проявами порушень волевої складової психічної діяльності людини.¹ 1.1.2. Оплатне вилучення криміногенних об'єктів. 1.1.3. Усунення інших причин та умов, що сприяють вчиненню кримінальних та інших правопорушень, у т. ч. усунення прогалин, суперечностей чи інших недоліків в антикримінальному законодавстві.

1.2. **Негативна антикримінальна відповідальність** (що настає після вчинення кримінального правопорушення):

1.2.1. **Карально-виховна антикримінальна відповідальність:**

1.2.1.1. **Покарання** (щодо повнолітніх та осудних обмежено осудних осіб).

1.2.1.2. **Парапокарання** (щодо осіб які не досягли віку антикримінальної відповідальності за певні кримінальні правопорушення та осіб, які мають бути до них прирівняні : малолітні, підлітки).

1.2.1.3. **Квaziпокарання** (щодо неосудних осіб та осіб, які мають бути до них прирівняні : немовлята, дошкільнята).

1.2.1.4. **Позазаконпокарання** (у разі заподіяння збитків будь-яким суб'єктом чи явищами природи, в т.ч. тваринами, що знаходяться у нерегульованих людиною умовах, за відсутності відповідного діяння у КК України чи іншої країни світу, у силу чого настає лише відновлювальна антикримінальна відповідальність, тобто відновлення порушеного правового статусу соціосуб'єкта, і до парламенту клопотання направляється клопотання про регламентацію в Особливій частині Антикримінального кодексу України чи будь-якої іншої держави світу, складу відповідного кримінального правопорушення).

1.2.2. **Відновлювальна антикримінальна відповідальність:**

1.2.2.1. Солідарна відновлювальна антикримінальна відповідальність (при заподіянні збитків спільними діями великої кількості окремих фізичних осіб або учасників певної юридичної особи, коли неможливо конкретизувати діяння кожного із учасників на заподіяння суммативних збитків:

1.2.2.2. Індивідуальна відновлювальна антикримінальна відповідальність:

1.2.2.2.1. Відшкодування збитків (шкоди: фізичної та/чи матеріальної та/або первинної моральної шкоди та вторинної моральної шкоди; упущеної вигоди).

1.2.2.2.2. Інше відновлення прав та/чи свобод та/або обов'язків та/чи інтересів фізичних і юридичних осіб та/або держави чи міждержавних утворень.

1.2.3. **Супутня антикримінальна відповідальність:**

1.2.3.1. Окремі види позитивної антикримінальної відповідальності, які не були реалізовані в рамках даного виду антикримінальної відповідальності.

1.2.3.2. Підтримка антикримінального позитиву (заохочення сприяння в усуненні причин та/чи умов та/або у подоланні кримінальних правопорушень).

2. **Адміністративна відповідальність** (при заподіянні менш, ніж істотних, збитків зовнішнім стосовно юридичної особи державно-управлінським правовідносинам, за винятком майново-договірних або особистих немайнових чи прирівняних до них інших правовідносин).

¹ Мається на увазі: 1 Обмінзалежності (алкоголізму, наркоманії, токсикоманії, поліфагії, анорексії тощо).

2. Ерпесексуалзалежності – ерпесексуальної переваги чи порушення (вуайеризмофілії, геронтофілії, гіперфілії, гіпофілії, гомофілії, зоофілії, ексгібіціонізмoфілії, лесбіанофілії, мазохізмoфілії, нарцисизмoфілії, некрофілії, педoфілії, садизмoфілії, ерпесексуалфетишизмoфілії та інші парафілійні і інші розлади. 3. Інших проявів психозалежності (віртуальнофілії, азартноігрофілії, фанатоігрофілії, шоуфанатофілії, націоналфілії, шовіністофілії, теофілії, сектанктофілії та ін.) [7, с. 189-190]; 3 метою розмежування різних видів сексуальних правопорушень О.С. Тунтула достатньо обґрунтовано запропонувала вести поняття : а) ерпесексуальних правопорушень, в основі яких лежить репродуктивний або моделюючий його потяг [12, с. 46]; б) нан-ерпесексуальних правопорушень - інші статеві ознаки [12, с. 49]; в) полісексуальних правопорушень – що реально чи ідеально поєднують у собі обидві групи вказаних правопорушень [12, с. 9].

3. **Дисциплінарна відповідальність** (при заподіянні менш ніж суттєвих збитків внутрішнім по відношенню до юридичної особи державно-управлінським правовідносинам, крім майново-договірних або особистих немайнових чи прирівняних до них інших правовідносин).

4. **Де-факто майново-договірна відповідальність** (при заподіянні менш ніж суттєвих збитків традиційним цивільним правовідносинам (майново-договірним або особистим немайновим чи прирівняним до них правовідносинам між фізичними особами, у т. ч. з юридичною особою).

5. **Де-юре майново-договірна відповідальність** (при заподіянні менш ніж суттєвих збитків традиційним арбітражним чи господарським або економічним правовідносинам (майново-договірним або особистим немайновим чи прирівняним до них іншим правовідносинам між юридичними особами).

Подальший ступеневий сутнісний видовий поділ адміністративної, дисциплінарної, де-факто майново-договірної і де-юре майново-договірної відповідальності може бути аналогічним до антикримінальної відповідальності.

Висновки. Викладений авторський варіант інноваційного розуміння сутності і видового поділу правопорушень, а також сутності, структури і видового поділу юридичної відповідальності, що відносяться до теоретичного базису юриспруденції, не претендує на завершеність і складає лише належну доктринальну, проектну законодавчу та іншу прикладну основу для започаткування широкої коректної наукової дискусії з розробки загально визнаного варіанту його представлення і впровадження у вітчизняну і міжнародну освітянську діяльність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кириченко О.А., Тунтула О.С. Інноваційне розуміння сутності і видового поділу юридичних фактів, правопорушень та юридичної відповідальності. Лекція № 3. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Правознавство»: навч. посібник. Київ: Видавець Назаров О.А., 2019. 108 с.
2. Кириченко Е.В. Первая вариация новой доктрины ступенчатого сущностного видового деления правонарушений. *Перші Миколаївські юридичні дискусії: матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р.* Зб. наук. ст. Миколаїв: МНУ ім. В.О. Сухомлинського, 2016. С. 38–44.
3. Кириченко А.А. Новая доктрина криминальных правонарушений : приглашение к дискуссии. *Вісник Кримінологічної асоціації України. № 2 (10): зб. наук. пр.* Харків: ХНУВС, 2015. С. 100–111.
4. Кириченко О.А., Тунтула О.С. Курс лекцій зі спецкурсу «Новітній правовий статус студентської молоді»: навч. посібник для предметної спеціальності 014.03 «Середня освіта. Історія» освітньої програми «Історія, правознавство» ОКР «Бакалавр». 2-ге вид. Миколаїв: МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2017. 264 с.
5. Кириченко О.А., Ткач Ю.Д., Тунтула О.С. Періодизація розвитку, поняття, система і дисциплінарні зв'язки. Лекція № 1. Курс лекцій з криміналістики: навч. посібник. 2-ге вид. Київ: Видавець Назаров О.А., 2019. 72 с.
6. Кириченко О.А., Ланцедова Ю.О., Тунтула О.С. Інновації юриспруденції та законності у сфері транспорту і транспортних технологій: монографія. Варшава: RS Global Sp.z O.O., 2021.
7. Кириченко О.А. Базові інновації антиделіктного судочинства: монографія. 2-ге видання. Київ: Видавець Назаров О.А., 2025. 2980 с.
8. Кримінальний кодекс України: закон України від 5 квітня 2001 р., № 2341-III.. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
9. Кримінальний процесуальний кодекс України: закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
10. Кириченко О.А. Правовий статус суб'єктів подолання господарських кримінальних та інших правопорушень: підручник для магістрів спеціальності 081 Право. Частина 1: Основна частина. Київ: Видавець Назаров О. А., 2024. 268 с.
11. Конституція України : закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
12. Тунтула А.С. Гендерная парадигма: системное правовое исследование: монография / под ред. А.А. Кириченко. Киев: Издатель Назаров О.А., 2020. 160 с.